

صادرات گاز به عمان؛ شاید وقتی دیگر

و ایران هم میدان گازی کیش را با توجه به شیرین بودن گاز آن پیشنهاد داده است، مشروط به اینکه به سیاست وزارت نفت تن دهند که سرمایه‌گذاری کنید و گاز بخرید. مزیت نسبی صادرات گاز ایران به عمان چیست؟ واقعیت این است که ایران به عنوان دومین دارنده ذخایر گازی جهان و به عنوان نزدیکترین همسایه عمان در آب‌های خلیج فارس، مطمئن‌ترین و اقتصادی‌ترین منبع تأمین گاز برای این کشور محسوب می‌شود و اتصال به بزرگترین منبع گازی جهان، فاصله کوتاه دو کشور و نیاز به سرمایه‌گذاری اندک برای احداث خط لوله، همچنین تحویل گاز در مرز آبی این کشور و خرید و فروش گاز به قیمت رقابتی، از دیگر مزیت‌هایی است که می‌تواند ایران را به عرضه‌کننده‌ای بی‌نظیر برای کشورهای حوزه خلیج فارس به ویژه عمان تبدیل و امنیت انرژی آنان را تأمین کند.

توافقنامه ۱۲ میلیارد دلاری

دو سال قبل غلامحسین نوذری، وزیر نفت دولت نهم و همتای عمانی خود تفاهم‌نامه‌ای را برای توسعه میدان گازی کیش به طور مشترک امضاء کردند اما بعدها به دلایلی اعلام شد عمان آمادگی دارد به طور کامل مسئولیت تأمین اعتبار پروژه ۱۲ میلیارد دلاری میدان گازی کیش را به عهده گیرد. توضیح اینکه توافق نخست در قالب قراردادهای توسعه و صادرات به میزان یک میلیارد فوت مکعب بود که با پیشنهاد عمان مبنی بر توسعه میدان گازی کیش، برای توسعه سه فاز تعریف شده و اجرای آن در زمان چهار سال به دست کم ۱۲ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری نیاز دارد. نخستین مطالعات نشان می‌دهد که حجم گاز در جای اولیه مخزن کیش، معادل ۴۸ تریلیون و میزان گاز قابل برداشت آن معادل ۳۶ تریلیون فوت مکعب

شدن راه‌های همکاری جدی‌تر اقتصادی به ویژه در زمینه انرژی خواهد بود؟ محمد بن حمد الرحمی، وزیر نفت عمان، پس از مذاکره با همتای ایرانی خود در سوم آذر ماه امسال، هدف از مذاکرات این دوره را توسعه همکاری‌ها در بخش‌های مختلف نفت و گاز اعلام و تصریح کرد: برای انتقال گاز ایران تا کنون پیشنهادات مختلفی مطرح شده که برای نهایی کردن یکی از این موارد در حال مذاکره هستیم. او در اظهار نظری کوتاه به زمینه سرمایه‌گذاری مشترک بین ایران و عمان در صنایع نفت و گاز اشاره و تأکید کرد: برای حضور کلیه شرکت‌های ایرانی در طرح‌های نفت و گاز فراساحل عمان آماده همکاری هستیم.

اتفاق جدیدی رخ نداده است، تنها اینکه وزیر نفت ایران تغییر کرده است و گروه مسعود میرکاملی همان سیاستی را دنبال می‌کند که غلامحسین نوذری، وزیر سابق در ارتباط با همکاری‌های انرژی با حاشیه‌نشینان خلیج فارس در دستور کار قرار داده بود. این مسئله شاید تنها دغدغه‌ای است که مذاکره‌کنندگان وزیر نفت دولت دهم تا کنون در انتظار یافتن پاسخی برای آن بودند. نخستین مذاکره وزیر نفت دولت دهم با همتای عمانی خود البته این تفاوت را هم داشت که تنها چند ماه پس از نخستین سفر سلطان قابوس، پادشاه عمان، پس از انقلاب در مرداد ماه امسال رخ داد. آن زمان وزیر نفت سابق ایران با همتای عمانی خود یادداشت تفاهمی برای سوآپ و صادرات گاز طبیعی و ساخت یک واحد پتروشیمی اوره و آمونیاک (هرمز) امضاء کردند که بر اساس آن دو کشور برای سوآپ و صادرات گاز طبیعی ایران از سه نقطه میدان گازی کیش، عسلویه و خط لوله انتقال گاز به پاکستان به توافق رسیدند.

عمانی‌ها برای تأمین خوراک واحدهای ال.ان.جی خود به دنبال گاز هستند، آن هم واردات گاز از ایران

«برای انتقال گاز ایران به عمان تاکنون روش‌های متعددی تعیین شده است و پیش‌بینی می‌کنیم به زودی به توافق نهایی دست یابیم، هر چند برای انتقال گاز به عمان باید پروژه‌های قابل بهره‌برداری تکمیل شود و پیش‌بینی می‌شود این موضوع دو یا سه سال زمان بر باشد». این تمام جمع‌بندی وزیر نفت ایران پس از دیدار با همتای عمانی خود بود. مسعود میرکاملی در پایان مذاکره با محمد بن حمد الرحمی، وزیر نفت عمان، در میهمان‌سرای وزارت نفت اعلام کرد: فرمول قیمت فروش گاز طبیعی ایران به عمان مشخص شده است و صادرات گاز ایران به کشورهای متقاضی، بر اساس فرمول مشخص، همچنین بر اساس مقدار گاز مورد نیاز و توانمندی تأمین آن از سوی ایران، انجام خواهد شد. به گفته او، در صورت توافق نهایی، امکان صادرات ۳ تا ۴ میلیارد متر مکعب گاز به عمان وجود دارد. البته میرکاملی تصریح کرد که، محور اصلی مذاکرات صادرات، سوآپ و ترانزیت گاز طبیعی به کشور عمان بوده و تا کنون در رابطه با سرمایه‌گذاری کشور عمان در واحدهای پتروشیمی، توسعه میادین مشترک نفت و گاز صحبت نشده است. با این توصیف وزیر نفت باید دست کم تا پایان وزارت چهار ساله او منتظر ماند تا بلکه دو کشور ایران و عمان راهی برای همکاری در زمینه انرژی پیدا کنند. البته پرونده همکاری‌های دو کشور در زمینه انرژی فقط به صادرات گاز ایران ختم نمی‌شود و اصلی‌ترین اختلاف دو طرف به توسعه میدان نفتی و گازی مشترک هنگام بر می‌گردد. اختلافی که از ۱۳ سال پیش تاکنون مذاکرات برای رسیدن به نقاط مشترک ادامه دارد و فراموش نکنیم که وزرای انرژی ایران و عمان ترجیح دادند تا در این دوره سخنی درباره آن نگویند. آیا سوغات نخستین سفر پادشاه عمانی‌ها در طول ۳۰ سالگی که از انقلاب اسلامی می‌گذرد، باز

است که حجم میعانات گازی در جای اولیه این میدان ۵۱۴ میلیون بشکه و مقدار گاز قابل استحصال آن ۳۶۰ میلیون فوت مکعب تخمین زده می‌شود. آیا در دور اخیر مذاکره بین وزرای نفت ایران و عمان، خبری از امکان سرمایه‌گذاری ۱۲ میلیارد دلاری برای توسعه میدان کیش شده است؟

۱۳ سال مذاکره برای توسعه میدان هنگام

اما همکاری‌های ایران و عمان در زمینه نفت و گاز تنها به صادرات گاز ختم نمی‌شود و ۱۳ سال است که دو طرف برای توسعه میدان گاز و نفتی مشترک هنگام مذاکره می‌کنند، اما به دلایل مختلف به نتیجه نمی‌رسند. نحوه تولید، سهم هر یک از دو طرف از میدان، دشواری‌های حقوقی برای توسعه با مشارکت خارجی‌ها، اصلی‌ترین محورهای اختلاف دو طرف برای توسعه این میدان به شمار می‌رود. مطالعات نشان می‌دهد ۸۰ درصد از میدان هنگام در آب‌های ایران قرار دارد اما عمانی‌ها این را قبول ندارند و حتی برای توسعه میدان هنگام به صورت مشارکت در تولید با شرکت انگلیسی اینداگو به توافق‌هایی هم رسیده‌اند. این میدان که در مرز بین‌المللی آب‌های ایران و عمان قرار دارد، در سال ۱۹۷۲ کشف و وجود منابع هیدروکربور با حفاری نخستین چاه هنگام (He-1) از سوی شرکت فرانسوی الف (ELF) در سال ۱۹۷۵ به اثبات رسید. این میدان دارای نفت فرار با درجه API ۴۲ است و نفت درجی آن بیش از ۷۰۰ میلیون بشکه و گاز درجی آن حدود دو تریلیون فوت مکعب برآورد شده است. عملیات ساخت تأسیسات روزمینی فرآورشی میدان نفتی مشترک هنگام (میان ایران و عمان) در ایران تقریباً به پایان رسیده و حفاری چاه‌های نفتی و احداث خطوط لوله دریایی این میدان در حال انجام است. البته بر اساس برنامه‌ریزی‌ها، در چارچوب برنامه تولید زود هنگام، روزانه ۱۶ هزار بشکه نفت خام و ۴۰ میلیون فوت مکعب گاز از میدان هنگام تولید خواهد شد.

مرغ همسایه غاز است

آیا سردی همکاری‌های انرژی ایران با همسایگان خود در حاشیه خلیج فارس گرم خواهد شد؟ سیاست نخست ایران توسعه همکاری‌هاست و از این رو ایران تلاش دارد دست‌کم اختلاف با همسایگان خود در میدان‌های مشترک نفت و گاز را بدون دخالت کشورهای ثالث و با توافق دو طرف حل و فصل کند. از این رو به نظر می‌رسد وزارت نفت ایران سه هدف اصلی را در توسعه مناسبات انرژی خود با همسایگان حاشیه‌نشین خلیج فارس دنبال می‌کند؛ نخست توسعه میداین مشترک و رفع ابهام‌های حقوقی، دوم تلاش برای سرمایه‌گذاری مشترک در پروژه‌های انرژی طرفین و سوم صادرات گاز. آیا سفر و مذاکره وزرای نفت کویت و عمان را می‌توان سرآغاز توسعه روابط انرژی بین ایران و همسایگان وی قلمداد کرد؟ یکشنبه اول آذر ماه مسعود میرکاظمی و شیخ احمد

عبدالله الاحمد الصباح، وزاری نفت ایران و کویت در تهران با هم گفت‌وگو کردند که، توسعه مشترک میدان گازی آرش و صادرات سالانه سه تا چهار میلیارد متر مکعب گاز از میدان پارس جنوبی از طریق خط لوله ششم سراسری به کویت محورهای مذاکرات دو طرف اعلام شد. یادآوری می‌شود میدان گازی آرش در سال ۱۹۶۲ میلادی کشف شد و ذخایر گازی آن حدود ۱۳ تریلیون فوت مکعب گاز طبیعی برآورد می‌شود. این میدان اگر چه به زعم برخی بین سه کشور ایران، کویت و عربستان مشترک است اما مذاکرات برای توسعه این میدان گازی به طور رسمی از سال ۲۰۰۰ میلادی بین ایران و کویت آغاز و تاکنون چندین دور مذاکره بین مقامات وزارت امور خارجه ایران و کویت برگزار شده است.

غلامحسین نوذری، وزیر نفت سابق ایران، سال گذشته با سفر به کویت پیشنهاد جدیدی را برای توسعه این میدان مشترک گازی به طرف کویتی ارائه کرد اما تا کنون کویتی‌ها پاسخی به این پیشنهاد نداده‌اند. به تازگی خبرهایی از توافق شرکت‌های آرامکو عربستان و شرکت نفت کویت برای توسعه مشترک این میدان گازی و بهره‌برداری مساوی از ذخایر گازی منتشر شده است و گفته می‌شود به زودی حفاری‌های جدیدی را در میدان فراساحلی دوره آغاز خواهند کرد. البته وزارت نفت ایران تاکنون واکنشی به این خبر نشان نداده است.

اما بحرین هم یکی از خواستگاران بالقوه خرید گاز ایران است که از شهریور ۱۳۸۶ تاکنون مذاکرات به نتیجه ملموس نرسیده است و بحرین پیشنهاد ایران درباره فرمول قیمت گاز پیشنهادی بر اساس بازارهای بین‌المللی را پاسخ نداده است. آنها قرار بود حداکثر تا اواسط بهمن ماه سال گذشته (۱۳۸۷) نظر خود را درباره قیمت گاز صادراتی ایران و نیز چگونگی سرمایه‌گذاری در فازهای ۱۵ و ۱۶ پارس جنوبی اعلام کنند، اما تاکنون با گذشت بیش از هشت ماه از تاریخ تعیین شده، آنها به میز مذاکره باز نگشته‌اند. آیا هنوز ایران بر پیشنهاد خود مبنی بر سرمایه‌گذاری چهار میلیارد دلاری عمانی‌ها برای توسعه بالادستی فازهای ۱۵ و ۱۶ پارس جنوبی باقی است و آیا بحرین هنوز دنبال دریافت حدود یک میلیارد فوت مکعب گاز در روز به مدت ۲۵ سال از ایران هست؟ به راستی صادرات گاز ایران به امارات به چه نتیجه‌ای خواهد رسید؟

مهم این است که کشورهای حاشیه خلیج فارس هم‌اکنون با کسری شدید گاز مواجه هستند و ایران مصمم است دست‌کم از قطر در این میدان رقابت عقب نماند، به گونه‌ای که روی کاغذ ایران در نظر دارد: تا سال ۱۳۹۳ (پایان برنامه پنجم توسعه)، روزانه ۸/۶ میلیون متر مکعب گاز به کویت، ۲۸ میلیون متر مکعب به عمان، ۲۸ متر مکعب به بحرین و ۱۲/۳ میلیون متر مکعب گاز به امارت بفروشد و البته عربستان هم می‌تواند خواستگار دیگر گاز ایران باشد؟ وزیر نفت دولت دهم برای این مهم چه راهبردی در پیش خواهد گرفت؟